

rované činnosti dětí a organizační zajištění těchto činností, při němž je třeba přihlížet k charakteristikám dětského kolektivu, daným věkem, pohlavím atd.

Dva příspěvky byly zaměřeny na *problematiku sportu* a tělesné kultury dětí a mládeže. V souvislosti s civilizačními procesy dochází k určitému oslabení zájmu o tyto tradiční činnosti dětí a mládeže. Příspěvek Z. Havla (Pedagogická fakulta, Ústí nad Labem) byl zaměřen na *místo sportu a tělesné výchovy ve struktuře trávení volného času školní mládeže*. Autor vycházel z průzkumu, jehož součástí byl záznam denního režimu dětí. Z. Šafflková (Fakulta tělesné výchovy a sportu UK, Praha) se zabývala *metodickými problémy výzkumu tělesné kultury učňovské mládeže*.

Závěrečná část jednání — třetí tematický okruh — byla uvedena referátem J. Musila (Výzkumný ústav výstavby a architektury, Praha), který hovořil o *požadavcích dětí na bytové prostory a nejbližší okolí bytu a domu*, především v souvislosti s výstavbou nových obytných celků. Uvedl řadu zajímavých informací z našich i zahraničních výzkumů a upozornil na komplikované problémy bytové výstavby, při nichž se mnohdy dostávají do rozporu požadavky dětí s ekonomickými a ekologickými tlaky. Příbuznou problematikou se zabýval referát J. Synkové (Fakulta dětského lékařství UK, Praha) zaměřený na *reakci dětského organismu na škodliviny v životním prostředí* (především hluk, osvětlení). Referát J. Wolfa (Ústav školských informací při MŠ ČSR, Praha) pojednával o *problematice optimálního vývoje dětí a mládeže*.

Další vystoupení tohoto tematického okruhu byla orientována na širší společenské prostředí. R. Bednárik (Výzkumný ústav životnej úrovně, Bratislava) hovořil o *formách strukturace způsobu života mládeže* pod zorným úhlem postupného přechodu mladého člověka z období dětství do rané dospělosti. I. Maříková (Ústav pro výzkum kultury, Praha) referovala o nejdůležitějších poznatcích výzkumu *Rodina a kulturní život společnosti*. Jedním z jeho cílů bylo zjistit míru zájmu rodičů o volný čas dětí a odpovídající formy kulturního vyžití. Výzkum ukázal, že v řadě indikátorů se v současné době stírá rozdíl mezi rodiči různých vzdělanostních a profesionálních skupin a roste celková tendence podílet se jak na organizaci volného času dětí, tak výběru vhodných činností. Je žádoucí, aby tato tendence byla společností podporována. B. Jungmann (Československý výzkumný ústav práce a sociálních věcí, pracoviště Praha) podal ve svém vystoupení stručný přehled o *základních sociálně politických opatřeních*, jež mají dopad do raných fází rodinného cyklu. Uvedl některé problémy související s realizací programu celospolečenské péče o dítě, například s výstavbou zařízení pro předškolní děti a sférou služeb.

* * *

Jednání semináře umožnilo získat přehled o tom, na kterých pracovištích a v jakém zaměření se zkoumá problematika sociologie rodiny a dítěte. Výzkumy, o nichž bylo referováno, jsou většinou nejnovějšího data a mnohé z nich jsou dosud ve fázích dokončovacích prací. To je jeden z důvodů, proč se jednání semináře setkala s velkým zájmem všech účastníků, kteří reprezentovali poměrně různorodá pracoviště.

Lze konstatovat, že sdělení vycházela jednoznačně z marxistických pozic a v mnoha příspěvcích bylo upozorňováno na nezbytnost interdisciplinárních přístupů ke zpracování problematiky dítěte a společnost. Domníváme se, že zvolená forma — seminář se širším tematickým zaměřením a s účastí většího okruhu specialistů — je pro činnost sekce přínosná a je proto vhodné v podobných akcích pokračovat.

Eliška Rendlová

III. světový kongres „Současné společnosti a volný čas“

Ve dnech 5.–7. dubna 1979 se v Bruselu konal III. světový kongres orientovaný k tématu současné společnosti a volný čas. Pod patronací UNESCO, Ministerstva pro francouzskou kulturu v Belgii a Ministerstva pro holandskou kulturu v Belgii jej pořádala Nadace Van Clé, založená v roce 1970 za účelem podpory vědeckého výzkumu v oblasti volného času a výchovy k jeho kulturnímu využívání.(1)

(1) Nadace je dotována velkými podniky, finančními sdruženími a církevními institucemi; v jejím výboru působí představitelé diplomatických a politicko-správních kruhů a významní hodnostáři různých církví.

Kongresu se zúčastnilo přes 800 delegátů reprezentujících 43 zemí. Zvláště početné byly zastoupeny rozvojové státy. Velkou část účastníků tvořili, jako obvykle při takových příležitostech, místní studenti. Na kongres však byli vysláni i studující příslušných oborů z některých zámořských univerzit. Ze socialistických zemí byly mezi referujícími zastoupeny pouze PLR a Jugoslávie. Diskuse v plénu se zúčastnil též delegát z MLR a z ČSSR. Péče organizátorů se omezovala téměř výlučně na průběh vlastního jednání, což se projevilo v nedostatku příležitostí k neformálním diskusím a k osobní výměně názorů mezi zahraničními delegáty.

Předmětem jednání kongresu byla řada relativně nepojených témat souvisejících s volným časem: Značná pozornost byla věnována projednání návrhu *charty volného času*, vypracovaného Nadací Van Clé a UNESCO. Velkému zájmu se těšily také problémy *metodologie výzkumu volného času*. Aktuálnost otázek tzv. kvality života, zahrnující též způsoby využívání volného času v kapitalistických zemích, našla svůj odraz v programových, blíže však nekonkretizovaných požadavcích některých západních vědců na překročení bariéry převážně kvantitativní interpretace výsledků empirických výzkumů z této oblasti.

Ve zvláštní sekci byla projednávána problematika *volného času, bydlení a rozvoje měst*, v jiné opět otázky *volného času, práce, alkoholu a drog*. Výměna výzkumných zkušeností o toxikomanii znovu ukázala kulturní podmíněnost, a tedy pochybnou srovnatelnost jejich vymezení právě v těch kapitalistických zemích, které jsou jí nejvíce postiženy. Sociálně ekonomické zdroje ani možnosti celospolečenského řešení takových sociálních problémů nebyly v diskusi zmíněny.

Jiným programovým okruhem byl *volný čas v souvislosti se sociální komunikací*. Tato problematika byla však redukována na rozbor působení tisku v některých rozvojových zemích.

Další témata, která byla předmětem jednání v komisích: *vliv stávajících hodnotových systémů na utváření volného času* (ve vystoupeních zde převládala osvětářská pojetí, vycházející z reflexe morálního řádu a sociální solidarity, z propagace tzv. voluntariátu, seskupení dobrovolných sociálních pracovníků, z historizující sociologie náboženství nebo z filozofické antropologie náboženství); *volný čas a neformální vzdělávání*; *volný čas tzv. neaktivní populace* — dětí, mládeže, nezaměstnaných a starých lidí; *kulturní funkce turistiky* — (pouze při této příležitosti byla v některých, z hlediska marxismu-leninismu nepřesných formulacích zmíněna skutečnost vykořisťování ve volném čase); *rozvoj sportu a násilí*.

Již výčet témat a reprodukce převládající terminologie naznačují celkovou ideologickou orientaci jednání. Samo organizační rozvržení jednání znemožnilo hlouběji postihnout souvislost různých forem využívání volného času s daným způsobem života a jejich determinovanost sociálně třídní strukturou různých typů společnosti. Na kongresu se neprojevila explicitně šířená náboženská propaganda, jak by bylo možné předpokládat z charakteru pořádající nadace. Ideologické působení však vyplývalo z vlastního faktu, že zkoumání aktuálních otázek volného času je podporováno právě především touto institucí. Projevilo se v nedostatečné vědecké připravenosti kongresu, v chaosu hledisek a rozdrobenosti kasuisticko-fragmentárních přístupů. V referátech převládá reformismus konzervativního ražení, rozbor empirických skutečností byly vesměs poplatné pozitivismu. Z toho vyplýval konečný výsledek, konstatovaný mnoha účastníky kongresu, že jednání nepřineslo žádný konkrétní program řešení problémů spjatých s využíváním volného času.

Účast na kongresu byla nicméně poučná. Umožnila konfrontaci poznatků a pojetí prezentovaných na tomto mezinárodním setkání s výsledky dosaženými v socialistických zemích a ukázala další možnosti aktivního prosazování marxisticko-leninské koncepce společenské skutečnosti v mezinárodních institucích, které se zabývají problematikou volného času systematictěji a na vyšší teoretické úrovni a k nimž patří například příslušný komitét ISA a Evropská společnost pro volný čas.

Jan Vlášil

W. Wesolowski o problémech soudobé sociologie

Jeden z nejznámějších a nejvýznamnějších soudobých polských sociologů, jehož dílo *Třídy, vrstvy a moc* je známo z českého překladu také našim čtenářům, první zástupce ředitele Ústavu základních problémů marxismu-leninismu ÚV Polské sjednocené dělnické strany prof. dr. Włodzimierz Wesolowski poskytl počátkem roku 1979 rozhovor polskému společensko-kulturnímu týdeníku *Kultura* (vyšel pod názvem